

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

УДК 341.73

ІМУНІТЕТ RATIONE PERSONAE ВІД ІНОЗЕМНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Бойко А.І.

Інститут прокуратури і кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

У статті розкрито основні правові проблеми, що виникають у зв'язку з наданням посадовим особам держави імунітету від кримінальної юрисдикції. Розглянуто поняття імунітету вищих посадових осіб держав у міжнародному праві. Аналізується судова практика Міжнародного суду ООН, а також доктринальні джерела з метою визначення поняття імунітету вищих посадових осіб держави у міжнародному праві. Розглядається питання відмежування імунітету *ratione personae* від імунітету *ratione materiae*. А також дана праця досліджує проблеми притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності високопосадових осіб, які наділені імунітетом.

Ключові слова: норми міжнародного права, імунітет *ratione personae*, основні принципи міжнародного права, міжнародний злочин, кримінальна юрисдикція.

Постановка проблеми. Питання про імунітет посадових осіб держави від іноземної кримінальної юрисдикції став привертати особливу увагу в останні роки. Це пов'язано більшою мірою із розвитком інституту захисту прав людини, боротьбою з тероризмом, транснаціональною злочинністю, корупцією, відмиванням коштів та ін. Суспільство більше не хоче миритися з безкарністю осіб, що здійснюють ці злочини, незалежно від офіційного становища, яке вони займають. Це питання актуалізувалося з урахуванням зростання числа кримінальних обвинувачень, висунутих проти діючих глав держав та інших високопоставлених посадових осіб у зв'язку зі злочинами з міжнародного права. В останні роки юридична практика по вищевказаній темі стає досить чисельною, у зв'язку з чим є потреба прояснити невизначеність, яка стосується правил імунітету, особливо тих, що застосовуються по відношенню до посадових осіб, які можуть бути відповідальні за серйозні міжнародні злочини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питання імунітету вищих посадових осіб держав у міжнародному праві ставало предметом досліджень багатьох вчених. Так, дане питання вивчалося Р. А. Колодкіним, Н. В. Дрьоміною, П. Р. Ізмайловою, М. М. Поповим, Ю. А. Юшковою, В. Н. Русиною, А. Касезом та іншими.

Мета роботи. При розгляді цієї теми, необхідно вирішити три основні питання, а саме: а) які посадові особи держави користуються імунітетом *ratione personae* від іноземної кримінальної юрисдикції; б) на що насамперед поширюється такий імунітет; і с) чи визнає міжнародне право будь-які винятки з цього імунітету або його обмеження (особливо при міжнародних злочинах).

Виклад основного матеріалу. Згідно концепції, яка широко визнається державами, судовими органами, питання, що стосуються осіб, які користуються імунітетом, його обсягу і можливих винятків, часто розглядаються у зв'язку з двома різними категоріями імунітету, а саме імунітетом *ratione personae*, або «персональний», та імунітетом *ratione materiae*, або «матеріальний»

[1, с. 303–304]. Більшість сучасних судових рішень і наукових досліджень сходяться у тому, що імунітети, які надаються посадовим особам держави не призначені для їх особистого блага, а спрямовані на «забезпечення ефективного виконання ними функцій від імені відповідних держав». Між тим очевидно, що необхідність забезпечити ефективне виконання державних функцій виникає по-різному: в залежності від характеру, важливості повноважень відповідної посадової особи і від того, здійснює вона на цей момент свої функції або пішла з посади. У сукупності ці фактори і пояснюють різний обсяг двох видів імунітету. Вони відрізняються тим, що імунітетом *ratione personae* користується тільки обмежене число діючих високопосадовців, а імунітет *ratione materiae* поширюється на посадових осіб держави в цілому і виходить за рамки періоду виконання останніми своїх функцій. Звідси випливає, зокрема, що високопосадовцю, наприклад главі держави, надається широкий імунітет *ratione personae*, поки він займає посаду, але після залишення свого поста він продовжує користуватися більш обмеженим імунітетом *ratione materiae*.

Щодо їх змісту слід нагадати, що імунітет *ratione personae* має більш широкий обсяг, оскільки він поширюється на будь-яку поведінку відповідної посадової особи держави, тоді як імунітет *ratione materiae* обмежується тими діями, які здійснюються в порядку виконання офіційних функцій. Іншими словами, перший імунітет надається виходячи з відповідного статусу особи (*ratione personae*), а другий – виходячи з характеристик відповідної поведінки (*ratione materiae*).

Так, Ю. Юшкова зазначає, що правовий імунітет це юридичний виняток, який призначений для створення спеціального правового режиму для суб'єкта права, в рамках якого він наділяється додатковими гарантіями під час притягнення до юридичної відповідальності або виконання визначених обов'язків для цілей реалізації особливо важливих міжнародних та державних функцій [2, с. 162].

Імунітет *ratione personae* характеризується широким обсягом і надається згідно з міжна-

родним правом обмеженому колу посадових осіб. Незважаючи на досить значну практику держав (включаючи численні національні судові рішення) з цього питання у зв'язку з цивільними позовами, кримінальні провадження, в яких питання про імунітет порушується у внутрішньодержавних судових інстанціях, розглядаються нечасто. Варто зазначити, що питання про імунітет *ratione personae* лежить в основі винесеного Міжнародним Судом рішення по справі «Про ордер на арешт», що стосується спору щодо видачі та міжнародного поширення Бельгійського ордера на арешт чинного міністра закордонних справ Демократичної Республіки Конго виходячи з пунктів обвинувачення у військових злочинах і злочинах проти людства. Суд тим самим чітко встановив обсяг імунітету *ratione personae*, визначивши коло осіб і характер діянь, на які він поширюється [3, с. 169–177].

У світлі державної практики та юридичної літератури, посадових осіб держави, які претендують на користування імунітетом *ratione personae*, можна поділити на три категорії: а) глава держави; б) глава уряду і міністр закордонних справ; з) інші високопоставлені посадові особи. Три випадки, в яких посадові особи більш низького рангу користуються таким імунітетом, вже стали предметом кодифікації: відповідно до пункту 1 статті 31 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року дипломатичні агенти користуються імунітетом від кримінальної юрисдикції держави перебування [4]; у відповідності з пунктом 1 статті 31 Конвенції про спеціальні місії 1969 року представники посилаючої держави в спеціальній місії та члени її дипломатичного персоналу також користуються імунітетом від кримінальної юрисдикції приймаючої держави [5]; і відповідно до статті 30 Віденської конвенції про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 року імунітет поширюється на главу представництва та членів дипломатичного персоналу представництва при міжнародній організації універсального характеру [6].

Інститут міжнародного права у ст. 13 Резолюції «Імунітети від юрисдикції та примусового виконання голів держави та урядів у міжнародному праві» вказав на те, що, голова держави, який вже не виконує своїх обов'язків, не користується недоторканістю на території іноземної держави. Він не користується жодним імунітетом від юрисдикції як у кримінальних, так і у цивільних або адміністративних справах, крім випадків, коли він переслідується за дії, вчинені ним під час виконання своїх повноважень. Однак він може переслідуватися і підлягати суду, коли акти, що ставляться йому особисто у провину, складають злочин по міжнародному праву, коли вони були вчинені з метою задоволення особистих інтересів або коли вони являють собою шахрайське присвоєння майна або ресурсів держави [7, с. 268].

З самого початку варто підкреслити, що цей імунітет діє тільки в період перебування відповідної особи на посаді: його широкий обсяг виправдовується метою забезпечення захисту володаря імунітету і надання йому можливості виконувати свої офіційні обов'язки. Після припинення виконання цієї особою своїх функцій на нього буде поширюватися тільки більш обмежений

імунітет *ratione materiae*. Наочним прикладом застосування цього принципу служить позиція іспанської Audiencia Nacional, яка у відповідних кримінальних процесах за аналогічним звинуваченням відмовила в імунітеті Аугусто Піночету як колишньому главі держави Чилі, але визнала такий імунітет у позові проти Фіделя Кастро як чинного глави держави Куби. У заключній доповіді Національної комісії з правди та примирення Чилі (National Commission for Truth and Reconciliation) було задокументовано 3428 випадків зникнення, вбивства, тортур та викрадення людей. Національний розвідувальний відділ (DINA) був відповідальний за значну кількість політичних репресій [8]. У жовтні 1998 р. Піночет лів на операцію в одну з приватних клінік в Лондоні, де і був заарештований за підозрою у вбивстві на підставі ордера, виданого судом Іспанії. Лондонський суд визнав, що Піночет, будучи довічним сенатором Чилі, користується недоторканістю. Палата лордів скасувала це рішення і визнала арешт законним. Чилі ж наполягали на незаконності як самого арешту Піночета, так і його видачі в Іспанію. 24 березня 1999 року палата лордів винесла остаточний вердикт, згідно з яким Піночет не повинен був нести відповідальності за злочини, вчинені ним до 1988 р., але позбавлявся імунітету від переслідувань за злочини, скоєні пізніше. Ця постанова дозволило виключити до 27 звинувачень, на основі яких Іспанія домагалася депортації Піночета.

Обсяг імунітету *ratione personae* посадової особи держави від іноземної кримінальної юрисдикції часто зіставляється з об'ємом аналогічного імунітету, наданого главам дипломатичних представництв у відповідності з міжнародним звичаєвим правом, як це відображено в пункті 1 статті 31 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 року. Ця методологія може бути корисна при пошуку розумних рішень різних проблем, що виникають у цьому контексті, особливо з урахуванням обмеженого обсягу державної практики в галузі надання імунітету дипломатичним агентам. Наприклад, Закон про імунітет держав Сполученого Королівства, який регулює питання імунітету *ratione personae* глав держав, поширює на останніх застосування внутрішньодержавного Закону, імплементуючи Віденську конвенцію, з будь-якими необхідними змінами. Судові рішення та юридична література також іноді проводять паралель між цими двома видами імунітетів, часто використовуючи цей метод, щоб пояснити обсяг імунітету глави держави. Замість використання простої аналогії це обґрунтування спирається на той факт, що, враховуючи функції глави держави як вищого представника держави та його ієрархічно вище становище по відношенню до дипломатичного агента, йому слід надати імунітети, принаймні аналогічні тим, що надаються відповідно до Віденської конвенції.

Імунітет *ratione personae* від іноземної кримінальної юрисдикції поширюється на всі дії, що здійснюються відповідною посадовою особою держави як під час виконання офіційних функцій, так і поза їх межами, в тому числі на поведінку, яка передуює його перебування на посаді. Обсяг цього імунітету чітко визначений як у судових рішеннях, так і в юридичній літерату-

рі, яка часто відображає цю ідею, кваліфікуючи імунітет *ratione personae* як «досконалий», «повний», «невід'ємний» або «абсолютний». Як зазначає П. Ізмайлова, таке поширення імунітету виправдовується передусім їх важливою роллю в міждержавних відносинах: вони забезпечують благополучний розвиток міжнародних зв'язків і представляють державу. Без такого представництва і забезпечення належних стосунків між державами міжнародне співробітництво було б неможливим [9].

Хоча широкий обсяг імунітету *ratione personae* щодо зазначених дій залишається незаперечним, виникло питання, особливо в останні роки, про те, чи буде зроблено виняток із абсолютного характеру такого імунітету у разі злочинів з міжнародного права. Іншими словами, постає питання про те, чи створює імунітет перешкоди іноземному судовому органу в здійсненні кримінальної юрисдикції щодо чинного високопосадовця, такого як глава держави, глава уряду чи міністра закордонних справ, обвинуваченого в геноциді, військових злочинах і злочинах проти людяності або інших правопорушеннях, які тягнуть за собою кримінальну відповідальність окремої особи за міжнародним правом. Існування цього винятку залишається суперечливим стосовно кримінального судочинства в іноземних внутрішніх юрисдикціях. У зв'язку з цим слід зробити попереднє зауваження, що імунітет не поширюється на діючих посадових осіб, якщо проти нього висувуються такі звинувачення у міжнародних кримінальних судових установах, коли вони володіють юрисдикцією. Це ж саме положення закріплено і в Римському статуті Міжнародного кримінального суду, і це ілюструється фактичними міжнародними кримінальними процесами, що проводилися в минулому проти діючих посадових осіб, які користуються імунітетом *ratione personae* [10].

Питання про виключення з імунітету *ratione personae* було яскраво висвітлено Міжнародним Судом у справі «Про ордер на арешт». Обґрунтовуючи законність видачі та поширення ордеру на арешт громадянина Йєродіа, Бельгія стверджувала, що імунітети, які надаються діючим міністрам закордонних справ, не можуть захищати їх, коли вони підозрюються у вчиненні військових злочинів чи злочинів проти людяності, також у підтримку цієї позиції вона посилалася на різноманітні правові документи, якими засновувались міжнародні кримінальні трибунали, на прикладі з національного законодавства та на практику національних та міжнародних судів. Проте Суд у своєму рішенні відхилив доводи Бельгії:

«Суд ретельно вивчив практику держав, включаючи національне законодавство і кілька рішень національних вищих судів, таких як Палата лордів [в справі Піночета] або Французький касаційний суд [в справі Каддафі]. З цієї практики він не зміг зробити висновку, що відповідно до міжнародного звичаєвого права існує якась форма виключення з норми, що надає імунітет від кримінальної юрисдикції і недоторканність діючим міністрам закордонних справ, коли вони підозрюються в скоєнні військових злочинів або злочинів проти людяності». Як зазначає Суд у рішенні по справі «Ордер на арешт», у міжнародному праві встановлено, що як дипломатич-

ні та консульські агенти деякі високопоставлені посадові особи держав, такі як глава держави, уряду та міністр закордонних справ, володіють імунітетами від юрисдикції інших держав, як цивільної, так і кримінальної (п. 51) [11].

Рішення, запропоноване Судом, знаходить підтримку і у практиці держав, включаючи національні судові рішення, і отримало наступні підтвердження. Низка внутрішньодержавних кримінальних справ, про які вже згадувалося, також мають значення, оскільки вони стосувалися звинувачень за злочини за міжнародним правом. Так, наприклад, в 2001 році Французький касаційний суд скасував у справі Каддафі попереднє рішення нижчестоящего суду, який постановив, що «ніякий імунітет не може поширюватися на співучасть у знищенні власності в результаті вибуху, який спричинив загибель людей і пов'язаного з терористичним актом» і надав імунітет полковнику Каддафі. Також і Бельгійський суд касаційної інстанції оголосив неприпустимим кримінальне переслідування чинного прем'єр-міністра Ізраїлю г-на Шарона за звинуваченням у геноциді, злочинах проти людяності і військових злочинах на тій підставі, що «міжнародне звичаєве право виступає проти ідеї, що глави держав і глави урядів можуть піддаватися переслідуванню в кримінальних судах іноземної держави при відсутності протилежних положень міжнародного права, що є обов'язковими для зацікавлених держав» [12]. Аналогічним чином, два британських суди послалися на імунітет так, як він тлумачиться Міжнародним Судом, щоб відхилити видачу ордерів на арешт міністра оборони Ізраїлю (обвинуваченого в серйозних порушеннях четвертої Женевської конвенції) і міністра торгівлі Китаю (за злочинну змову про застосування тортур). Як зазначалося вище, судові лорди у справі Піночета (№3) також ясно вказали, що генерал Піночет користувався б імунітетом щодо кримінальних звинувачень у застосуванні тортур, якби під час судового розгляду він перебував у владі.

Юридична дія імунітету *ratione personae* навіть щодо міжнародних злочинів звичайно обґрунтовується необхідністю забезпечити а) ефективне виконання функцій відповідними посадовими особами в інтересах своєї держави і б) належне функціонування системи взаємних міждержавних відносин. Ця думка відображена, зокрема, у викладі мотивів у рішенні Міжнародного Суду по справі «Про ордер на арешт», але зустрічається також і в юридичній літературі.

У розпорядженні від 6 листопада 1998 року, що започаткував кримінальних розглядів щодо Піночета за обвинуваченням у скоєнні злочинів з міжнародного права, бельгійський судовий слідчий у загальних термінах, які, мабуть, охоплювали також діючих глав держав, зазначив, що імунітет, визнаний за главами держав, як видається, не застосовується у разі злочинів з міжнародного права, таких як військові злочини, злочини проти миру і злочини проти людяності.

Це виняток із імунітету *ratione personae* підтримується частиною юридичної літератури. Наводяться доводи, наприклад, що загальна тенденція в міжнародному праві в бік прийняття принципу індивідуальної кримінальної відповідальності, незалежно від посадового становища

особи, також матиме вплив на імунітет, включаючи імунітет діючих високопоставлених посадових осіб. Тому робиться посилання на різні документи та судові рішення, в яких визнається відповідальність глав держав, глав урядів та інших державних посадових осіб за злочини за міжнародним правом, включаючи статтю 227 Версальського договору; статуту і рішення Міжнародних військових трибуналів в Нюрнберзі та в Токіо; статуту міжнародних кримінальних трибуналів по колишній Югославії і Руанді; Римський статут Міжнародного кримінального суду і т. д. В цьому контексті згадувався також проект Кодексу злочинів проти світу і безпеки людства. Прихильники цієї точки зору знайшли ще одне обґрунтування цього виключенню несумісності імунітету з твердженням, що стосовно серйозних міжнародних злочинів застосовуються універсальна юрисдикція або інші механізми, спрямовані на всебічне покарання за такі злочини. Деякі інші автори наполягають на тому, що заборона деяких міжнародних злочинів закладено в норму *jus cogens* і як таке повинно мати переважну силу над нормою, що надає імунітет високопоставленим посадовим особам держави. Інша точка зору базується на систематичному підході до розвитку міжнародно-правової системи і на доводі, що заборона деяких діянь як злочинів міжнародного права спрямовано на захист основних інтересів міжнародного співтовариства в цілому. В цьому розрізі саме поняття міжнародних злочинів тому несумісне з будь-яким видом імунітету, що захищає окремих осіб в силу їх офіційного положення.

Невдалість спроб щодо притягнення до відповідальності вищих посадових осіб пов'язано ще з тим, що це питання зачіпає фундаментальну проблему міжнародного права – проблему імунітету вищих посадових осіб держави. Р.А. Колодкін вважає, що проблема імунітету держави, її представників чи власності виникла із конфлікту прав цієї держави, що впливають із принципу суверенної рівності держав, з одного боку, та з іншого прав держави, на території якої опинилися такі представники або власність, які впливають із принципу повноти територіальної юрисдикції останнього [13].

Одним із варіантів вирішення цієї проблеми є знаходження балансу між протилежними інтересами, збереження імунітету *ratione personae* і переслідування за міжнародні злочини. Так, наприклад, було запропоновано, щоб правилом про імунітет віддавався пріоритет у тих випадках, коли відсутній ризик безкарності, тоді як в іншому випадку допускалося здійснення іноземної кримінальної юрисдикції. Наприклад, імунітет *ratione personae* припиняє діяти, коли суди держави, якому належить окремий орган, не мають юрисдикції у відношенні інкримінованих цього органу злочинів, або коли є вагомі підстави вважати, що або ця держава не буде здійснювати переслідування за дані злочини, або особливі національні правила, що відносяться до певного статусу розглянутої особи, перешкоджають її арешту і переслідуванню компетентними органами.

Іншим можливим вирішенням цієї проблеми може бути те, що імунітет *ratione personae* повинен надаватися тільки у разі офіційних візитів, які необхідні для розвитку міжнародних відносин, і, навіпаки, у ньому може бути відмовлено, коли посадова особа здійснює поїздку в приватних цілях.

Більшість вчених все ж сходяться на думці, що офіційний статус особи, яка вчинила злочин за міжнародним правом, не звільняє її від кримінальної відповідальності. Так, Н.В. Дрьоміна у своїй праці вказує, що стосовно внутрішнього переслідування власних посадових осіб необхідно звернути увагу на те, що держави, які ратифікували Римський Статут, беруть на себе обов'язок відповідати принципу комплементарності, тобто – притягати передбачуваних злочинців до суду на національному рівні, і хоча такий обов'язок не зазначений у Статуті дослівно, дослідивши окремі положення. Можна дійти висновку про його порушення [14, с. 154]. У міжнародному співтоваристві виробилася норма звичаєвого права, згідно з якою всі посадові особи держави, включаючи тих, хто займає вищі посади, не мають права на імунітети у кримінальному судочинстві, як національному, так і міжнародному рівні, якщо вони звинувачуються в скоєнні міжнародних кримінальних злочинів. Розглянуті злочини являють собою загрозу цінностям, яким міжнародне співтовариство стало надавати велике значення. Оскільки при звичайних обставинах національні органи не віддають під суд своїх власних вищих посадових осіб імовірно за вчинені ними злочини, ці злочини залишаються безкарними, якщо норма звичаєвого права про імунітети буде як і раніше захищати високопоставлених посадових осіб держави від кримінального переслідування.

Висновок. Послідовне тлумачення норми про імунітет у відношенні міжнародно-правової системи, до якої вона належить, передбачає, що імунітет *ratione personae* не повинен поширюватися на дії, які порушують публічний порядок у міжнародному співтоваристві, що закріплено, зокрема, в загальному міжнародному праві. Імунітет щодо злочинів з міжнародного права важко поєднати з більш важливим засудженням таких злочинів з боку міжнародного співтовариства.

В аспекті міжнародного права не може бути ніяких сумнівів в тому, що норми загального міжнародного права, в силу їх більш високого статусу, повинні мати переважну силу над іншими міжнародно-правовими нормами, включаючи юрисдикційні імунітети. Ефективна боротьба з тяжкими злочинами, ймовірно, набула характеру норм загального міжнародного права, що відображає визнання з боку міжнародного співтовариства своїх найважливіших інтересів і цінностей, які воно прагне захистити і зміцнити. Тому, коли ця норма, яка займає в ієрархії більш високе положення, вступає в протиріччя з нормами про імунітет, вона повинна мати переважну силу.

Міжнародне право не може надавати імунітет від кримінального переслідування стосовно дій, які те ж саме міжнародне право засуджує як злочинні і розцінює як загрозу інтересам міжнародного співтовариства в цілому.

Список літератури:

1. Cassese A. International criminal law / Oxford University Press, 2008 / – 455 p.
2. Юшкова Ю. А. Иммуниет как правовая категория: дисс. / Ю. А. Юшкова. – М., 2008. – 162 с.
3. Краткое изложение решений консультативных заключений и постановлений Международного Суда 1997–2002 г. / Организация Объединенных Наций / Нью-Йорк – 2006, с. 169–177 / Режим доступа: <http://www.icj-cij.org/files/summaries/summaries-1997-2002-ru.pdf>
4. Віденська Конвенція про дипломатичні зносини 18 квітня 1961 г. / Електронний ресурс / Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_048
5. Конвенція про спеціальні місії 8 грудня 1969 р. / Електронний ресурс / Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_092
6. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 13 березня 1975 р. / Електронний ресурс / режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_254
7. Попов М. М. Притягнення до міжнародної кримінальної відповідальності вищих посадових осіб держави / М. М. Попов // Правова держава. – 2012. – № 14. – С. 264–268.
8. Public report of National Commission for Truth and Reconciliation / May 1, 1990 / Електронний ресурс / Режим доступу: <https://www.usip.org/publications/1990/05/truth-commission-chile-90>
9. Измайлова П. Р. Уголовная ответственность должностных лиц по международному праву: дисс., канд. юрид. наук / П.Р. Измайлова. – М., 2015. – 162 с.
10. «Kosovo against Slobodan Milosevic et al.», dated 22 May 1999, Case No. IT-99-37) / Електронний ресурс / Режим доступу: <http://news.findlaw.com/cnn/docs/icty/milosevicamind62901.pdf>
11. Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium). Judgement of 14 February 2002 // International Court of Justice. – P. 35 / Електронний ресурс / Режим доступу: <https://www.ilsa.org/jessup/jessup08/basicmats/icjcongo.pdf>
12. Генеральная Ассамблея ООН 31 марта 2008 г., с. 251 / Електронний ресурс / Режим доступу: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=49916e572>
13. Колодкин Р. А. Иммуниет должностных лиц государства от иностранной уголовной юрисдикции // Юрист-международник. – 2005. – № 3. – С. 2–10.
14. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів / Монографія / Одеса: Фенікс, 2006. – 223 с.

Бойко А.И.

Институт прокуратуры и уголовной юстиции
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

ИММУНИТЕТ RATIONE PERSONAE ОТ МЕЖДУНАРОДНОЙ УГОЛОВНОЙ ЮРИСДИКЦИИ

Аннотация

В статье раскрыты основные правовые проблемы, возникающие в связи с предоставлением должностным лицам государства иммунитета от уголовной юрисдикции. Рассмотрены понятие иммунитета высших должностных лиц государств в международном праве. Анализируется судебная практика Международного суда ООН, а также доктринальные источники с целью определения понятия иммунитета высших должностных лиц государства в международном праве. Рассматривается вопрос отграничения иммунитета *ratione personae* от иммунитета *ratione materiae*. А также данная работа исследует проблемы привлечения к международной уголовной ответственности высокопоставленных лиц, которые наделены иммунитетом.

Ключевые слова: нормы международного права, иммунитет *ratione personae*, основные принципы международного права, международное преступление, уголовная юрисдикция.

Boiko A.I.

Criminal Justice and Prosecutors' Training Institute
Yaroslav Mudryi National Law University

IMMUNITY RATIONE PERSONAE FROM INTERNATIONAL CRIMINAL JURISDICTION

Summary

The article deals with the main legal problems which appear in connection with giving immunity to state officials from criminal jurisdiction. The concept of immunity of senior state officials in international law is reviewed. The jurisprudence of the International Court of Justice and doctrinal sources are analyzed. The issue of differentiation of immunity *ratione personae* from immunity *ratione materiae* is considered. Also the article examines the problems of bringing senior state officials with immunity to international criminal justice.

Keywords: norms of international law, immunity *ratione personae*, basic principles of international law, international crime, criminal jurisdiction.